

# Högt i tak hos Stall PA

**Hur håller man sams i ett kollektivstall och hur mycket plats får man egentligen ta? – Här är det högt i tak och vi får ta mycket plats, menar Johanna, Louise, Maria, Eva och de andra i Stall PA i Ödsmål utanför Stenungsund.**

Stall PA är ett kollektivstall där hästägarna och deras medryttare och föräldrar hjälps åt med all skötsel. Stallet rymmer sju boxar och här finns flera halvblod och ponnyer samt ett fullblod. Några av hästägarna tävlar – dressyr division II och hoppning division I – men inte alla. Yngsta hästägaren är 14 år, äldsta en bit över 40 och alla tar sitt ansvar.

– Det fungerar väldigt bra, tycker Maria Lundgren, mamma till 15-åriga Johanna som har ponny Dawn Rua, en irländsk import.

Med flera yngre förmågor i stallet faller det sig naturligt att även föräldrarna involveras i Stall PA och dess skötsel. Och alla kan hjälpa till med något. På en stege ute i höladan står Ronny Hall och sätter upp en ny belysning. Ronny är inte bara elektriker utan även pappa till Louise 14 år och Sofie 16 år som båda har hästar i stallet.

– Det behövdes lite ljus, säger han och fortsätter skruva.

Annars brukar stallägaren Per-Arne Larsson sköta om det mesta av stallets och hagarnas underhåll.

– Vi har lite koll själva och ser vi att något behöver göras säger vi till Per-Arne. Eller så ordnar han materialet och så fixar vi det själva, det är lite olika, berättar Eva Hopstadius-Eriksson som i kraft av flest hästägarår hos Per-Arne blivit något av stallets kontaktperson och primus motor.

– Men alla tar sitt ansvar och om det är något som behöver diskuteras kallar vem som helst samman till ett möte. Jag bestämmer inte eller gör mer än någon annan, säger Eva och poängterar också att allt fungerar så bra mycket tack vare Per-Arne Larssons inställning.

– Vi klarar oss själva men han finns där när och om vi behöver honom. Det känns tryggt.

Tack vare flexibla arbetstider och bra skolscheman fodras det fyra gånger om dagen hos Stall PA. Varje boxplats medför ansvar för totalt fyra fodringar i veckan samt tillhörande in- eller utsläpp. Var och en sköter mockning av sin egen box och ser till att de egna höpåsarna är färdigpackade och vägda inför nästa fodring. Utfodrar man med något annat än den havre som ingår i stallhyran förbereder man även det.

– Förut hade vi en kalender där alla fick skriva upp sig på vilka in- och utsläpp och fodringar man kunde ta. Det blev ofta luckor och det hände att vi stod där utan någon som kunde fodra nästa morgon. Nu har vi bestämda dagar istället och det fungerar mycket bättre. Behöver man resa bort eller blir sjuk skaffar man oftast hjälp utifrån men vi hjälper varandra om det behövs, berättar Maria.

– Inför varje ny säsong har vi ett möte där vi gör upp schema för hela säsongen, planerar in någon gemensam städdag och tar upp saker som är viktiga att alla känner till. Vi har ett rullande städschema för sadelkammaren men alla ansvarar för att det är ordning och reda ändå. Den som har städvecka ska bara behöva tömma papperskorgen och torka av golvet, säger Eva.

Stallhyran ligger på 1 500 kronor per månad och då ingår havre, halm och hö. Priset är detsamma oavsett stor häst eller ponny. Vill man ha annat kraftfoder eller bädda med något annat än halm ordnar hästägaren det själv. Allt annat ser Per-Arne till att det finns, bara han får en vink om att det är dags för påfyllning.

– Även om det är fri tillgång får man ju ta efter förstånd, men vi har i alla fall inga magra hästar här, skrattar tjejerna samtidigt som de visar mig den rymliga sadelkammaren. Här har varje hästägare en egen garderob, ett hyllplan, två sadelhängare och två tränshängare. Ena väggen pryds av en lång rad med krokar och vid ett av fönstren står fikabord och stolar. Det är varmt och skönt och man anar att sadelkammaren används flitigt som samlingslokal, åtminstone under vinterhalvåret.

– Vi har några enkla stallregler och en av de senaste är att vi inte får lov att torka blöta hästtäckan i sadelkammaren. Det tar plats, blir skitigt och luktar äckligt, det är vi alla överens om, hävdar tjejerna bestämt och man anar att det har förekommit diskussioner i ämnet. Men att täcken kan bli en källa till stridigheter så här års är inte så underligt; de ska av och på och bytas. Hos Stall PA har man löst det genom att man på kvällen sätter på det täcke hästen ska ha på sig vid utsläppet dagen efter.

– Den som tar in på eftermiddagen checkar bara av så att de inte är blöta. Och om man vet att hästägaren inte kommer senare på kvällen så byter vi täcke, berättar Eva.

Hovslagarbesök och vaccinationer samordnas inte speciellt utan var och en sköter sitt. Den som exempelvis ska ha veterinärbesök noterar det på stallets whiteboardtavla och så kan den som vill hänga på. När det gäller whiteboardtavlan menar Eva att det är viktigt att inte låta den bli en "uthängningstavla".

– Vi måste kunna prata med varandra om det är något vi tycker är fel. Whiteboarden är till för ren information, inget annat, fastslår Eva bestämt och de andra håller med.

Stallet saknar spolspilta men det finns varmvatten centralt placerat i stallet. Och just vattenhanteringen har varit en av ganska få källor till konflikter bland tjejerna.

– Det händer att vi står i gången och spolat hästben. Det finns en golvbrunn men det hinner bli väldigt blött på golvet innan det rinner undan. Det har vi tjafsats en del om, medger Miriam Ryttge, medryttare på Evas häst Zingo.

Stall PA ligger alldeles intill Stenungsunds Ridklubb och den som löser manegekort hos ridklubben får tillgång till två ridhus och en stor paddock.

– Vi har ett riktigt guldläge som kan rida inomhus eller på ridbana året om, säger Eva och pekar bort mot ridhuset som ligger på andra sidan gårdsplanen.

Omsättningen i stallet är mycket låg. För här trivs man och Eva tror sig veta varför.

– Det är inte alltid konfliktfritt men vi har en bra personkemi och vi litar på varandra, vi har enkla och tydliga stallregler som är lika för alla och vi försöker ta upp och lösa problemen direkt när de uppstår. Jag tror det är därför det fungerar så bra som det gör.

//Anna Carlsson-Käck

### **Att tänka på innan du stallar upp i ett kollektivstall**

I begreppet kollektivstall ligger många olika varianter men generellt innebär det att hästägarna delar på in- och utsläpp, fodringar och kanske även inköp av foder och strö. Undvik missförstånd och minska risken för konflikten genom att ta reda på så mycket som möjligt *innan* du stallar upp din häst!

Du har givetvis redan tittat på stallets allmänna skick, att boxar och spiltor håller godkända mått, att de bekvämligheter du anser nödvändiga finns, att ventilationen är bra och att det ser fräscht ut både ute och inne. Exempel på andra frågor som kan vara bra att ställa både sig själv och stallägaren är:

- Hur ofta fodras det och vilka fodringsrutiner är det som gäller?
- Hur många pass förväntas du som hästägare ansvara för och vad innebär varje pass?
- Finns det möjlighet att köpa till tjänster om du inte kan komma någon dag eller hjälps man åt?
- Hur ser hagar och stängsel ut?
- Finns det tillräckligt med hagar så att nödvändiga omflyttningar av hästarna går att genomföra om det skulle behövas?
- Hur länge går hästarna ute om dagarna och får de någon fodergiva i hagen om de är ute hela dagen?
- Har hästarna tillgång till vatten i hagarna och vem fyller på det om det behövs?
- Är det okej att din häst kräver täckesbyten eller måste du lösa det själv varje dag?
- Förväntas du hjälpa till med höbärgning, att göra hagar eller köra ut gödselstacken?
- Samordnas inköp av foder och strö?
- Samordnas hovslagarbesök och vaccinationer?
- Avmaskningsrutiner?
- Vilka blir dina stallkamrater och vilken inriktning och ambition har de med sitt hästägande?

Vaccinera eller ej?

Det saknas ett konkret regelverk kring hästinfluensavaccinering. Ur smittskyddssynpunkt rekommenderas dock att samtliga hästar som står i samma stall är vaccinerade. En vaccinerad häst kan vid en kraftig influensaepidemi visserligen också bli sjuk men blir det då lindrigt och har en betydligt kortare smittotid än den ovaccinerade hästen. Ta reda på vad som gäller i ditt stall!

//Anna Carlsson-Käck

## BILDER

### **Boxskylt.jpg**

För att underlätta kommunikationen i Stall PA har varje box en egen whiteboardtavla där tillfälliga meddelanden skrivs upp som bara gäller just den hästen.

### **dawn\_johanna\_selected\_drifter.jpg**

Både 15-åriga Johanna Lundgren och hennes ponny Dawn Rua (t.v) trivs jättebra i kollektivstallet Stall PA i Ödsmål utanför Stenungsund. Med på bilden är också Luise Halls Selected Drifter.

### **I\_stallet.jpg**

Dags för utsläpp! Det är lördag och dagen till ära hjälps alla åt. Fr v: Miriam Ryttege, Maria Lundmark, Sofie Hall och Louise Hall.

### **Louise.jpg**

Hos Stall PA mockar var och en sin egen box varje dag. 14-åriga Louise Hall tar ut för sin ponny Lilla Gumman.

### **Sofie.jpg**

Sofie Hall, 16 år, packar dagens höpåsar och förbereder för nästa fodring.

### **Zingo\_eva.jpg**

- Jag har haft häst här i många år och både jag och min Zingo trivs väldigt bra, säger Stall PA: s primus motor Eva Hopstadius-Eriksson.